

BUDA-PESTA

30 Iuliu st. v.

11 Augustu st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.

Redactiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 56

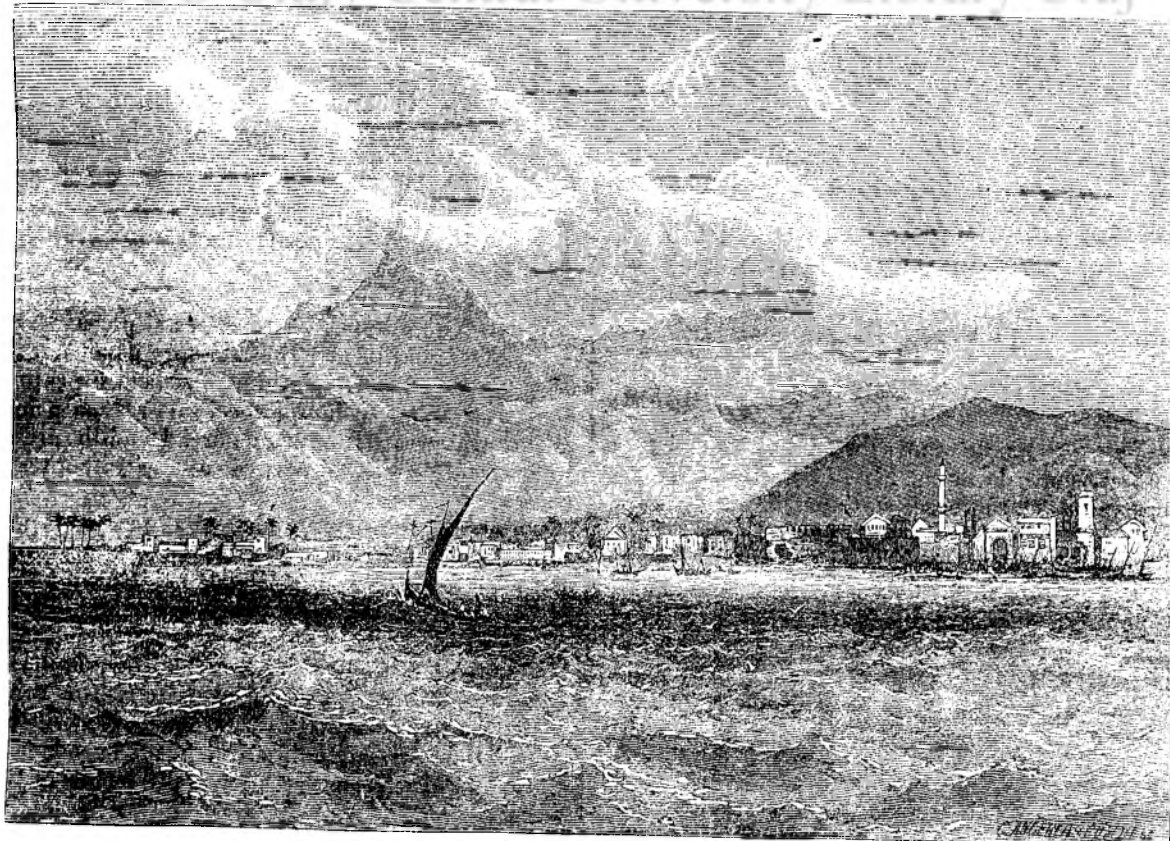
**ANULU XIV.
1878.**

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Portulu Larnaca in insul'a Cipru.

Cursu elementaru de istori'a literaturii române.

(Urmare.)

Benkő cá si Cornides îl încuragiá si îl imprumutá cu cărți rare si cu manuscripte. Garampi, nunciulu apostolicu, i deschise bibliotec'a nunciaturei, cautându si aretându-i elu ênsusi cărți si manuscripte, de cari putea sè aiba trebuinția. În Viena facù cunoșcintia cu invetiátulu Hadik, presiedintele cancelariei belice, de asemenea cu Sulzer, care i comunicá Chronic'a lui Miron Costinu. Dela consiliarulu de curte din Viena Stefan Costa primí, între altele, diplom'a lui Mihaiu Vitézulu dela 1599, prin care acest'a întareșce articolu dietei din Alba-Iulia.

Astfel lucrà Sîncái în Viena în etate de 27 ani, pe întrecute cu Clain, la gramatica, la istoria, afara de studiele normale si juridice la cari urmá. Metodic'a si catichetic'a se vede a fi primitu ordine de a le invetiá anume cu scopu, de a fi apoi numitu directoru alu școlelor române gr. c. din Transilvani'a.

În 1782 Sîncái, rentorcându-se la Blasiu, fu numitu directoru alu școlelor române gr. c. din tóta Transilvani'a, postu ce-lu ocupà pâna la anulu 1794. În acestu intervalu de timpu reesi a infintiá vr'o trei sute de școli comunale. Cá directoru, neostenitulu Sîncái publicá, din ordinea împeratului Iosif alu II, la 1783 în Blasiu, „Gramatic'a latino-româna“; regulele latineșce si româneșce cu litere strabune.

Din asta gramatica invetiara si contimpuranii dlu Cipariu pe la 1814—5. O alta editiune din acésta gramatica are si tecstu germânu si ungurescu, pe lângá celu latinu. Totu la 1783 publicá si unu „Catechismu“, înse cu litere ciriliane, care si pân'acum a remasu în școli, dupa cum aréta dlu Cipariu. De asemenea si dóue Abecedarie, unulu pentru școl'a primaria din Blasiu, altulu pentru școlele satesei din Transilvani'a; celu d'ântâiu în patru limbe, latina, ungara, germâna si româna, — alu doile numai cu litere latine. Ia 1785 publicá o „Aritmetica“ fórte buna. Avea de cugetu sè scóta si o gramatica ilirico-româna, cu litere ciriliane. La 1787 tipareșce „Istori'a Românilor“ la finea Calindarului de Buda. Avemu de la dênsulu si o Elegia latina (autobiografia), compusa pe când petrecea în Oradea-mare la 1802. A lasatu si Colectiune de documinte istorice, din care o parte se pastréza în bibliotec'a episcopésca din Oradea-mare, éra alta parte în bibliotec'a împeratésca din Viena, neîntrebuințiate înca de nimene.

Dara principal'a opera a lui Sîncái, sudórea feței sale în cursu de trei-dieci de ani, este „Chronic'a Românilor si a altor némuri“, trei volume, tiparita de catra Domnulu Moldovei Grigorie Alessandru Ghica în Iasi la 1853, chiar la o suta de ani dela nașcerea au-

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu, de Mrs. May Agnes Fleming. —
(Urmare.)

Dupa cina elu érá totu-de-una mai bine dispusu.

Ea se asiédiașe într'unu fotelu, si la întrarea lui se sculá.

— Te rogu nu te conturbá, Olivio! Îmi pare reu, cá nu ai venit la mésa, Mrs. Grimshaw a gatitu o cina escelenta. Dóra voesci sè te culci?

— Da, vreu sè me retragu, de si presint'ia ta îmi este placuta. Nópte buna!

— Mai remâni înca, Olivio! Siedi la pianu si cânta ceva! Serile aceste din Martie sânt pré lungi, si vântulu siuera grozavu pe lângá acestu edificiu vechiu.

— Asupra unei consciinție atátu de curate cá a ta astfel de lucruri nu potu avé impressiune. Nu sânt dispusa a cântá.

— Voesci dara sè-mi respondi la întrebare?

— Ce?

— Voesci sè vii cu mine la Londra?

— Voiescu.

— Cá mirés'a lui Sir Hugo?

— Ba.

— Voiesci mai bine a remané aici închisa?

— Tóte le preferu acestei casatorii. Nópte buna!

— Dar Olivio!

— Nópte buna! — repeti ea si plecá.

Mr. Lyndilh sarí si grabi spre usia.

— Remâni, Olivio; am sè-ti facu o propunere.

Înse numai echoulu vocei sale resuná prin coridorulu desiertu. Lumin'a dsiórei Lyndilh ardea deja în etagiulu de sus, si peri cá o stea în nóptea întu-necósa.

Elu se rentórse în odaia si se preâmblá mániosu în sus si în jos.

— La naib'a cu caprițele ei! Ea nu póte sè uite pe Robert Lisle, si elu îmi stá tocmai asiá în cale în fundulu marei, cá si cum mi-a statu înainte de trei ani. Fetit'ia ei înse îmi va fi ultimulu refugiu; pentru ea se va învoi, si eu i voiu promite cá i-o voiu redá, spre a curmá acést'a istoria fatala.

Dupa ce stapânulu s'a retrasu în odaia sa de dormitu, Mrs. Grimshaw, si Iosif închisera ferestile si usile.

— Ce folosu acum de cërta? — dișe Iosif mah-nitu, — chei'a e perduta, si scfu cá nimene nu ni o va aduce acasa. Eu n'am perdut'o. Eu am lasat'o în pórtá, si când m'amu rentorsu, n'am mai gasit'o. Astadi

torului. La o asemenea lucrare altulu cadea pôte ostenitu, descuragiatu, la mijloculu calei; dara marele sufletu alu lui Sîncai nu se spariá de stavilele ce-lu întimpinau. Anii trecu, maretiulu opu e gata . . . „Opus igne, author patibulo dignus!“ (Opulu e demnu de focu, autorulu de spëndiuratori!) suna sentintî'a teribila a censorului unguru.

Sîncai nici nu despera. A perdutu tôte, patroni, amici, avere; dara mai are inca doi desagi; chiar de ajunsu, cá sè-i scutésca nemuritorulu opu, pâna la timpuri mai fericite. În acesti desagi purtá elu pe umerii sei glori'a natiunii, avêndu datin'a a dice: „În acesti desagi e opulu meu, prin care voi fi prêmariu dupa mórte; déca nu mi-i rusine, cá l'am facutu, nu-mi va fi rusine nici cá l'am purtatu!“

Presimtiulu seu profeticu s'a realizatu. Chronic'a lui, abstragêndu de la defectele, cari se potu esplicá usioru din viétî'a lui multu agitata, e celu mai prețiosu opu în tóta literatur'a româna. Prin urmare Sîncai cu totu dreptulu se pôte numi parintele istoriei române.

66. *Samuilu Crisianu*, alias Kőrösi, nascutu în Transilvani'a pe la 1755, este unulu din cei mai însemnati literati din epoc'a de renaștere a natiunii si literaturii române, epoca remarcabila în care aparura primii lucreri pe orisonulu literaturii naționale: unu Clain, introducătorulu literilor strabune în ortografi'a

vom încuiá pört'a cu zavóre si mâne voiu procurá o cheia în Spekhaven. Sciu, cá astadi nimene nu va onorá acestu cuibu vechiu de clotiani.

Cocierulu merse dealungulu aleei spre a încuiá câtu mai bine pört'a parcului. Dupa ce se rentorse, se stinsera si ultimele lumine, si o tacere mormântala cuprinse castelulu Lyndilh.

Palid'a luna plutí pe firmamentu si la lumin'a ei argintia priviá Ulrich orologiulu. Diece ore! Mai dóue ore complete avea sè aștepte în frigu si singuretate! A așteptá într'unu locu cu fantome, nu erá tocmai placutu.

Ulrich nu credea în fantome; cu tôte aceste se simtiea cam curiosu.

De te-ai pune în loculu lui, de esemplu într'unu arbore în ocolulu bisericeii si siediêndu acolo singuru în orele noptii, nu ai vedé ore si tu în fia-care umbra câte o fantoma, si în tóta borea vântului nu vei audí zuruítulu unor ore ale mortilor?!

— Unde am ajunsu! — oftá Ulrich. — Eu, carele în tóta viétî'a mea n'am perdutu pentru vr'o femeia nici o cina si nici o ora din somnu, — acuma sè așteptu aice ore lungi o femeia, pe care nici nu o cunoscu! Ore ce ar dice Rosanna la positiunea mea de acuma si la fug'a ce am sè întreprindu?!

Si Ulrich așteptá mai departe.

româna, Paulu Jorgoviciu, care petrunsu de interessulu pentru cultur'a limbei materne, scrise si publicá „Observație de limb'a româneasca“, dicêndu cá „limb'a si natiunea cu același pasu pasiescu“, — George Sîncai, Budai-Deleanu si alții, despre cari se tractéza la loculu seu.

Esemplulu acestor ilustrii barbati l'a urmatu si demnulu de lauda Samuilu Crisianu, lucrându la marea opera inceputa de predecessorii sei, publicá si dënsulu carticic'a intitulata: „Orthographia latino-valachica“, Claudiopoli Impress. Typis Coll. Reformatorum 1805. *) Traduse dupa Gesner „Luntrea de Antea“, cá adausu la ortografi'a, ambele cu litere latine. În acestu opu la pag. 9, amintesce, cá mai avea gata unu Dictionaru românescu, latinescu si ungurescu, cum si o Gramatica, lucrata amêndoue cu ortografi'a în cestiune. Aceste opere inse, încât scimu noi, nu s'au publicatu. Ilustrulu nostru filologu, dlu Cipariu, dice. cá a vedíutu inca înainte de 1848 o parte din Dictionarulu amintitu, într'unu tomu 4°, începêndu cu litera M. Elu se aflá la protopopulu gr. or. din Muresiu-Osiorheiu. Astadi inse nu se scie déca mai existe?

67. *Paulu Jorgoviciu* (1764—1808), fiulu lui Mariu Jorgoviciu, fost preotu în Varadia, comitatulu Carasiului în Banatu, s'a nascutu

*) Reprodusa întrega în Archivulu pentru filologia si istoria a dlui T. Cipariu, an. 1870 nr. 37.

Timpulu trecea mereu; lun'a se redicá încetu totu mai sus; dar elu mai cá înghiaciá de frigu.

Vântulu sufá vaietându-se printre arbori. Óre nu va mai sosí mediulu noptii?

Abiá pe la dóue-spre-diece si jumetate audí Mason o mișcare lina. Elu se cobori din arbore si își întinse membrele tiépe si înghiaciâte.

Încuetórele ferestei se trasera înderetu, si Olivia sari sprintena pe ferésta afara. Dintii ei sgriburiau de frica si de frigu.

— Vîno dupa mine!

Si elu, fâra vr'unu complimentu, o luá de bratiu si o tulira la fuga prin alee. Nici unu cuvêntu nu vorbira. Ulrich deschise pört'a parcului si esîra pe strada.

— Multiamita lui Ddieu, — sîoptí Olivia, — víua nu me voi rentorce mai multu aici.

Ea se radiemá érase de brațulu lui si o luara la fuga. Iritatiunea i dedea putere nespusa, si ei mergeau, cum nu au mai mersu nici odata. Ambii taceau, ambii mai cá nu resufflau.

Ulrich cugetá cá viséza.

(Va urmá.)

în anulu 1764. Primele cunoscinție de limb'a româna le-a primitu în copilarí'a sa dela unu invetiatoru privatu, neesistându pe atunci școle române pe acolo; mai târziu a fost transmisu la școlele din Vêrsietiu, în cari a invetiatu pâna la etatea de 12 ani limb'a sêrba si cea germâna fôrte bine, asiá încât professorii lui mirându-se de unu asemenea geniu, îndemnara pe parintele lui sè-lu dea la o școla latinésca, cá sè nu se îngrope unu astfel de talentu mare. Deci merse la Seghedin, unde terminà gimnasiulu; éra sciintiele filosofice si drepturile patriei le-a studiatu la Posion si la Pesta; dupa aceea merse la Viena sè invetie dreptulu publicu austriacu, éra dupa doi ani de dile il svatui unu tineru transilvanénu sè mérga cu dênsulu si cu alti doi tineri la Roma.

Ajungându la Roma, fiindu cá erá de legea orientala nu i s'a concessu îndelungu nici a studiá în vr'o școla, nici a întrá în un'a din avutele biblioteci de acolo; mai târziu înse i s'au acordatu ambele dorintie, la cererea celoralti consoçi ai sei. În Roma petrecù doi ani de dîle, ocupându-se neintreruptu cu studiulu limbei italiene si cu decopiarea inscriptiunilor si monumentelor de mai mare insemnatate si interesante pentru limb'a si istori'a natiunii nóstre.

Dela Roma s'a dusu la Paris, în anulu 1790, unde i erá iertatu a cercetá ori ce școla si a întrá în ori ce biblioteka. Pe acelu timpu erupsese revolutiunea francesa; dênsulu inca fu de fația când insurgenții condamnara la mórte pe regele Ludovicu XVI si il ucisera prin guilotina.

Dupa aceste evenimente sângeróse, se întielese cu colegii sei, si trecura cu toții în Angli'a la Londra, unde Jorgoviciu invetià limb'a englesa, sustinându-se cu instructiunea unor studenti.

(Va urmá.)

George Popescu.

Hor'a mortilor.

Erá în ór'a sumbra, când spiritele rele
Cutriera pamêntulu, incepu domni'a lor;
Iér ielele hídóse sub cerulu plinu de stele
Întindu o hora mare, cobescu prin vraj'a lor.

Când nóptea e mai trista decât chiar cum e ciasulu,

Când se strecóra 'n sufletu pecatulu blastematu;
Când umbre sboru prin aeru, iér cóbea jelitóre
Cu tîpetulu descépta-unu echo departatu.

Erám printre morminte... Ací o mâna-a morții
Uscase o sperantiá cá crivetiulu o flóre,
Iér colo înclinase o victima a sorții:
Stersese-o péta trista din lucitorulu sóre.

Ce vrei? Asiá e lumea. Cáci crud'a provedintiá
Adese-ori ísi ride de chinulu omenescu:
În cas'a cea tichita revérta suferintiá,
Iér în locasiulu crimei tramite dar cerescu...

Audi... E 'n miediu de nópte... o lampa la
morminte
Abiá mai licaresce... Ací se 'naltia-o umbra,
Iér alta mai incolo... si sute-su la respinte,
Întindu o hora mare si rîdu în nóptea sumbra.

Iér risulu strabate
În gropi departate
Si umbre aparú,
În hora s'avênta
În jocu se încânta
Ridiêndu ele saru.

Ací e moșnégulu,
Iér colo unu tineru:
Seracu si bogatu,
Ei hor'a întinde
Si risu-i cuprinde,
Unu risu desfrênatu.

Iér giulgiulu lor sbóra
Ca pén'a usióra
Luata de vêntu
Si vêntulu aduce
Anina de cruce
Unu giulgiu la mormêntu.

Rusinea-i pe lume,
Ací nu au nume
Virtuti pamêntesci...
Si umbrele salta
Si rîdu una l'alta:
„Virtuti omenesci.“

„În lume-i durerea,
Ací e placerea
Departa de chinu;
Cáci mórtea opresce
Si risipesce
Ori-ce suspinu.

Voi fii ai durerei,
Voi drojdii-ai placerei,
Veniti în mormêntu!
D'a surda cercarea
D'afflá mângaierea
P'alu vostru pamêntu.“

Si umbre salta 'n hora, iér risulu lor strabate
Ca mii fiori în trupu-mi de spaima marmuritu...
Cocosiulu cânta-acuma, iér ciasulu unu bate
Si umbrele dispere, vedeni'a-a peritu.

Catilina.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	30	11	F. 8 d. R. ss. ap. Sila, Siluan.
Luni	31	12	Drept. Eudochim, s. Iosif din Arim.
Marti	1	13	scot. s. cruci, ss. 7 Macav.
Mercuri	2	14	aduc. relic. s. m. m. Stefan.
Joi	3	15	cc. pp. Isaaci, Dalmat, Faust.
Vineri	4	16	ss. 7 tineri d. Efes. Macsimilian.
Samb.	5	17	ss. mm. Eusigniu, Cantidiu.

Adunarea Asociatiunii transilvane.

Sîmleu 4 augustu.

I.

De si nu potu tramite unu raportu specialu, căci timpulu fisicu nu-mi permite acést'a, totusi me simtu îndatoratu a împartesi celu puşinu câteva schiti ce-titorilor acestei foi, că se fia de timpuriu informati despre decursulu frumösei serbări de cultura naţionala, ce a începutu astadi în orasiulu acést'a.

Înainte de tôte observu, că inteliginti'a româna d'aice si respectivu despartiemântulu XI alu Asociatiunii transilvane, a facutu tôte cele cu putinti'a, că acésta serbatöre naţionala se reiésa câtu mai bine.

Serbarea de care vorbescu, este adunarea generala a Asociatiunii transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu român, care — precum s'a anunţiatu si în fôia acést'a — s'a deschisu aice astadi.

Inteliginti'a româna din aceste parti, prin comitetulu ei arangiatoru a luat dispoziţiuni pentru a usorá vinirea membrilor si óspetilor. La statiunile dela Ciucea si Careiu-mare a căilor ferate mai multe trasure asteptau pentru transportarea óspetilor la locul adunării.

La statiunea Ciucea, unde descalecai si eu, membrii comitetulu si ai asociatiunii, fure întimpinati de o comisiune a inteligintiei române din Selagiu, în frunte cu dlu proprietaru George Popu. Durere, nici presiedintele nici v.-presiedintele nu putura vini a luá parte la acésta adunare.

Dupa ce toti óspetii sosira, se luá unu dejunu comunu, la care dlu pretoru Andreiu Cosma salutá în numele Selagianilor pe óspetii sositii, ér dlu dr. Hodosiu respunse în numele óspetilor. Apoi cortegiulu, compusu din vr'o doue-spre-diece trasure, porni.

Suiramu renumitul munte Mesesiu, si ochii nostrii se delectara în positiunile cele mai frumöse, panoramele cele mai romantice se perëndau si emulau întru a ne încántá. Nu lipsiá nimica pentru cá desfatarea nóstra se fia completa, decâtu cá si câte-va dame se fi înzestratu cortegiulu nostru. Înse, durere! toti eramu barbati!

Pe cale furemu întimpinati de o surprindere placura. În comun'a Crasna, unu proprietaru unguru, dlu Dominicu Nagy, a invitatu tóta societatea la cas'a sa ospitala, unde gentil'a-i dómna sogia ne oferí afa-bilulu doue mese asternute. Acést'a prima surprindere în felulu ei din partea unui unguru facú impressiune placuta asupra nóstra, si petrecuramu aprópe la doue óre la cas'a-i amicala, cu care ocaziune, firesce, nici toasturile nu putura lipsi.

Apoi porniramu érasii, si sér'a catra siepte óre diariramu tint'a caletoriei nóstre, orasiulu Sîmleu.

Dar nici nu sosiramu acolo, si éta o alta surprindere ne întimpiná. La hotarulu orasiulu zariramu o pórtá triumfala, înzestrata cu crengi verdi, si sub ea asteptá consiliulu municipalu în frunte cu primarulu orasiulu Sîmleu, veniti a întimpiná comitetulu si pe óspetii.

Ne deteramu toti jos din trasure, si adunându-ne la pórt'a triumfala, primarulu orasiulu, de naţionalitate unguru, tînu unu cuventu de intimpinare — în limb'a unguresca — în numele orasienilor din Sîmleu; caruia, adâncu emoţionatu, i respunse dlu Baritiu, accentuându bucuri'a sa, că vede o fratietate atátu de cordiala între elementulu ungurescu si românescu.

Apoi, în speciulu, în numele cetatienilor români, mai salutá pe óspetii dlu Vasiliu Popu, caruia i respunse atâtai dlu Baritiu, apoi dlu dr. Hodosiu.

Dupa aceste, primarulu luându în trasur'a sa pe dlu Baritiu, conductulu porni. La marginea orasiulu asteptá band'a musicala, care întoná marsulu lui Mihaiu Vitezulu, si la sunetele acestuia întraramu în orasiu.

Sositi în piatia, acolo alta surprindere ne frapá. Tóta poporatiunea orasiulu se aflá adunata în piatia, mîi de ómeni aclamara de odata „Sè traiésca“, când óspetii sosira. Entusiasmulu érá mare.

În mijloculu poporatiunii, pompierii orasiulu formara unu spalieru de doue síre, între cari inaintaramu la a dóu'a pórtá triumfala, care se aflá la puntea din piatia cu inscriptiunea „Bine ati vinitu.“ Aice dlu vicariu Alimpiu Barbuloviciu, în fruntea a mîi de ómeni, tînu unu cuventu de intimpinare bine inspiratu, în numele despartiemântulu alu XI alu Asociatiunii transilvane, — caruia i respunse atâtai dlu Baritiu, apoi dlu dr. Hodosiu.

Între aceste tréscurile bubuiaiu si in fine comitetulu arangiatoru conduse pe óspetii la cartirele lor, si cu aceste programulu dílei de éri se încheiá.

*

Prim'a sídinti'a se deschise adi, dupa celebrarea serviciulu divinulu, la 10 óre înainte de miédíadi, în presinti'a unui publicu de 4 - 500 de însi.

Dlu Baritiu, inviatu la adunare, anunciá cu durere, că dlu presiedinte si vice-presiedinte alu asociatiunii fure împedecati d'a puté vini la acésta solenitate, deci invitá adunarea a-si alege unu presiedinte ad hoc.

Adunarea aclamá de atare cu entusiasmu pe dlu Baritiu, carele apoi deschise sídinti'a prin o cuvântare în care descrie starea literaturii române pâna la 1860, si progressulu ei de atunce.

Secretari ad hoc fure alesi dnii: dr. Silasi, Suci si subscrisulu.

Apoi se cetira raportele secretarulu si alu casarulu, si se alesera comisiunile anunciate în programa si de noi.

În fine dlu dr. Gr. Silasi ceti disertatiunea sa bine lucrata si întitulata: „Universitatea din Cotnari si celelalte institute românesce de învetiamentu în secl. XV, XVI si XVII“, — care fu primita cu complacere generala, si încununata cu aplause entusiastice.

Apoi ședința se încheie la 1 ora după mie-diadi.

*

La 2 ore după mie-diadi totu publiculu se adună la unu banchetu datu în onôrea Asociațiunii. Mesele erau asiediate sub unu șopru improvisatu alu ospetării lui Stoica. Numerulu celor presinti s'a urcatu aprôpe la două sute, în care vedîuramu si o préfrumôsa cununa de dame, precum si unu numeru mare de unguri, represintanti ai orasiului, comitatului, precum si alti particulari.

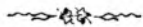
Toastele oficiale fure urmatóarele: dlu George Baritiu pentru Maj. Sa imperatulu-rege, dlu vicariu Alimpiu Barbuloviciu pentru cleru, subscrisulu pentru Asociațiunea transilvana, dlu Gr. Silasi pentru conducatorii oficiali ai comitatului Selagiu, — subscrisulu pentru dame, si în fine dlu George Popu pentru capii consiliului orasiului Simleu.

Apoi urmara altele, o multime dintre cari amin-timu pe ale dlor Hodosiu, Trombitasiu, Szikszai, dr. Lucaciu etc.

*

Pe când scriu aceste sire, balulu pompierilor, datu din incidentulu adunării, s'a deschisu si music'a dantiurilor me chiama si pe mine a — privi.

Josif Vulcanu.

Portulu Larnaca în insul'a Cipru.

— La ilustrațiunea din frunte. —

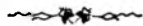
Congressulu din Berlin a facutu multe surprinderi marii lumii. Dar si Engliter'a a facutu congressulu o surprindere nu mai puțin mare. Într'un'a din zile adeca congressulu s'a pomenitu, că Engliter'a a cuprinsu insul'a Cipru.

De atunce s'a vorbitu si s'a scrisu multu despre acésta insula, pe care Turci'a o cedă Engliteri, în schimbulu serviciilor, la cari acést'a s'a îndatoratu.

Sé o descriemu dara si noi pe scurtu!

Acésta insula e lunga de 320 chilometre patrâte, cu 135,000 locuitori. Contine avute mine de arama, si a fost cucerita de turci dela 1570 pâna la 1571 sub domni'a sultanului Suleiman. Avutiile minerale ale ei nu se mai exploateza, ci comerciulu se face cu vinu, grâu, oleiu, lâna, bumbacu, metasa. Poporatiunea în cea mai mare parte e grecésca.

În nrulu presinte publicâmu unu desemnu ce represinta unu portu alu acestei insule, portulu Larnaca.

Literatura si arti.

Music'a „Cântecului Gintei Latine“, de maestrulu Marchetti, compusa pentru pianu, a aparutu în Bucuresci, la Gebauer. Pretiulu 80 cr.

„Virtutea Militara“, poesii de dlu Sava N. Șoimescu, a esitu la Bucuresci. Pretiulu 50 bani.

Diariu nou. În Dorohoiu a aparutu septemân'a trecuta unu diariu intitulatu: „Foisiorulu din Dorohoiu.“ Va esî în tóte zilele.

„Puterea de propasire a limbei“, studiu filologicu comparativu asupra limbei românesci, de B. Jonescu, a esitu de sub tipariu la Iasi.

„Istori'a romana“, dela Nerone pâna la Alesandru Sever, de Dione Casiu, traducere de Angelu Dimitrescu, lucrare tiparita si premiata de Societatea Academica din fondulu Zappa, a esitu la Bucuresci.

Biserica si școlă.

Cursuri supletóre. Consistoriulu archidiece-sanu din Sibiu, că senatu scolaru, a îndreptatu unu cerculariu catra toti inspectorii districtuali si învetiatorii dela școléle confesiunale gr. or. române din archidieceasa, prin care i invita a tîne cursuri supletóre de învetiatori. Tóta archidieceasa e împartita în 10 cercuri, si pentru fia-care e numitu unu conducatoriu. Cursurile vor tîne 10 zile, dela 16/28 augustu pâna la 25 augustu (6 sept.)

Societati si institute.

Sectiunea sciintielor naturale a Asociațiunii transilvane a primitu dela comitetu două operate spre criticare, si anume: „Higien'a poporala“ si „Economia poporala.“ Sectiunea a însărcinatu cu criticarea cele d'ântâiu o comisiune compusa din dnii: dr. Paulu Vasiciu, dr. N. Stoia si dr. A. Alecsi, — ér a două s'a datu unei comisiuni compuse din dnii: A. Trombitasiu, Dem. Comsia si dr. Brote. Totu odata a însărcinatu pe dnii dr. Barcianu, dr. Alecsi si V. Romanu sé faca unu raportu despre Flor'a districtului Nasedului, de dlu Fl. Porcius.

Societatea din Bucovina pentru literatur'a si cultur'a poporului românu a tînutu adunarea sa generala în Cernauti la 4/16 julu, cu care ocaziune s'a cetitu raportulu comitetului despre lucrările sale în anii 1876—77, raportulu revisorilor despre cercetarea socotelelor acelor ani, raportulu comitetului privitoru la modificarea statutelor, — apoi s'a încuviintiatu bugetulu pe 1878, s'au tînutu discursuri si s'au facutu unele alegeri.

Asociațiunea transilvana. Subcomitetulu departicemântului alu VIII de Alba-Iulia va tîne adunarea sa generala în 11 augustu st. n. în comun'a Hepria.

Societatea Inocentiu M. Clainiana a teologilor din Blasiu, înfiintata înca la anul 1854, are în cass'a sa 170 fl. 12 cr., bibliotec'a consta din 472 opere în 675 tomuri, în anul trecut a tînutu 9 ședinție ordinare si 14 estraordinare, a redactatu si o fôia manuscra.

Congressulu pentru drepturile femeilor s'a deschisu la 25 julu în Paris. Cam la 250 de persóne de ambele sexe erau de față, între cari se aflau represintanti si represintante ale mai multor societati pentru emanciparea femeilor. Itali'a fu represintata semi-oficialu prin dsiór'a Mozzoni, căci acesteia ministrulu instructiunii publice i-a datu 1000 franci pentru spese. Congressulu fu deschisu prin dsiór'a Maria Deraisme, în calitate de presiedinta provisoria, care tînu o cuvântare, prin care recomandă congressulu d'a discutá numai de acele reforme, cari se potu introduce în scurtu timpu. Apoi se alese definitivu unu presiedinte — Antide Martin din Paris, si o presiedinta dn'a Ward-Howe din Boston; apoi se alesera doi secretari si două secretarese. În ședinția aceea trei oratóre luara cuvântulu. Dsiór'a Mozzoni, în consonantia cu dsiór'a Deraisme, facu atentu congressulu a nu merge pré departe pe terenulu reformelor sociale, căci în contra opiniunii publice nu se pôte câstiga în-

vingere. Dn'a Ward-Howe se plânse, pe bas'a unui studiu de 30 ani, în contra nedreptății ce are să sufere femeia maritata din cauză a pedecelor juridice și a prejudețelor sociale. După ea urmă o alta tinera americana, dsiór'a Graham Jones de Chicago; acést'a se mângaiă, că si barbatii au luptatu multi secolii, pâna ce isi putura câstigă libertățile ce au. Apoi congressulu se împartî în sectiuni, spre a studia istoria desvoltării drepturilor femeilor.

✧ **Reuniunea invetiatorilor români selagianii** va tîne adunarea sa generala în comun'a Unimetu la 15 augustu st. n.

Ce e nou ?

Sciri personale. Împeratulu Vilelmu se afla la băile dela Teplitz, unde l'a visitatu și împeratulu Austro-Ungariei și — se dice — va merge și împeratulu Rusiei. — Ex-împeratés'a Eugenia petrece în Viena, unde a sositu în septemân'a trecuta. — Dlu Ionu Bratianu a mersu din Bucuresci la mosi'a sa de la Piesci.

Alegerile de deputati începura luni la 5 l. c., producându în multe parti mari agitătuni. Acésta agitătune ajunse la culme în orasiulu Dobritînu, în care se afla și cerculu electoralu alu ministrului Tisza. Resultatulu a fost, că Tisza cadîu cu minoritate de 72 voturi față de contracandidatulu seu Ernest Simonyi, conducatorulu stângei estreme. Afara de Tisza si ceialalti doi candidati guvernamentali cadîura în Dobritînu, alegându-se în contra lor Helfy si br. Baldácsy. Resultatulu de pân'acuma alu alegerilor este acesta: 182 guvernamentali, 45 din opostiunea moderata, 30 din stâng'a estrema, 6 fără colóre de partida, 5 naționali.

Trupele de ocupatiune în Bosnia si Hertiegovina nu potu sè înainteze asiă usioru, precum se speră. Locuitorii nu opusera nici o resistintia, când trupele austro-ungare trecura Sava; dupa ce înse ele petrunsera în interiorulu țerii, se ivira mai multe resistintie, faim'a voiesce sè scia si de unele lupte. Faptulu e, că intr'unu atacu fure omoriti 73 de husari. Trupele de ocupatiune întrara în Mostar, ele ocupa siesurile, dar muntii sînt plini de resistenti înarmati.

✧ **Românulu e unu soldatu escelentu!** Maj. Sa regele asistându la o manevra militara la Brück, si vediundu cu acésta ocaziune purtarea regimentulu românu nr. 63, a dîsu: „Românulu e unu soldatu escelentu, că militaru tînut'a sa e marțiala si împunetóre.“

✧ **Deputatii români alesi pâna 'n momintele în cari scriemu aceste sîre, sînt dnii:** Georgiu Ioanoviciu la Bocsia româna în Carasiu, Atanasiu Ráczi în Moravitiya comit. Timisiórei, Georgiu Szerb la Zorlentiu-lu-mare în Carasiu, Ioanu Misiciu în orasiulu Timisióra, Alesandru Papp în Ilonda-mare comit. Solnocu-Doboca, Basiliu Jurca la Siugatag în Maramuresiu.

✧ **Concertu si balu în Siri'a.** Junimea româna din Siri'a (R. Világos), va arangia la 13/25 augustu unu balu precedatu de concertu, în favórea fondulu școlariu românu, program'a concertulu e urmatórea: 1) „Diorile“, quartetu esec. de corulu vocalu sub conducerea lui N. Stefu; 2) „O schitiya despre viétia omulu“, disertatiune de E. N. T. Pucea; 3) „Blastemulu lui Alesandru“, poesía de I. dela Buceci, decl.

de T. Bulcu; 4) „Cunósceti tîer'a cea româna...“ de d'Albon cuart. de C. Porumbescu esec. de cor. voc.; 5) „Sentinel'a româna“ poema de V. Alecsandri, decl. de I. T. Mera; 6) „Ciobanulu“ cu trio „Bîru oitia“, hora poporala în cuart. esec. de cor. voc.; 7) „Fericirea reala si ideala“, dialogu rostitu de N. Stefu si I. T. Merca; 8) „Lun'a lui Maiu“ de V. Alecsandri, cuart. de C. Porumbescu, esec. de cor. voc.; 9) „Penesiu Curcanulu“ poesía de V. Alecsandri, decl. de E. N. T. Pucea; 10) „Imnulu Domnulu“ de I. Grozescu, duetu pentru tenor I si basso II esec. de I. Vancu si N. Stefu; 11) „Femeia, istoria si caracterulu ei“ disertatiune de I. T. Merca; si în fine 12) „Cânteculu ginteii latine“ de V. Alecsandri, musica de M. Marchetti, esec. de cor. voc.

Cea mai mica carte din lume. Între raritățile de pe terenulu tipograficu, va fi espusu în espositiya din Paris, poem'a „Divina comedie“ de Dante, atâtu de mica în câtu póte fi purtatu de lantiuulu orologiu-lui. Acésta carte microscopica, care abia se póte ceti prin mijlocirea unei sticle maritóre, e tiparita în Padua si legata în metasa roșia cu cheitori de argintu. Acésta „Divina comedie“ paduana, e cea mai mica carte ce s'a tiparitu pâna acum.

Unu cavaleru de industria. Cetimu în „Statet'a“: Unu tineru grecu venise de câte-va dîle în orasiulu Iasi recomandându-se a fi din o buna familia dela Bucuresci; si, în adeveru, că prin manierile sale si cunoscentia mai multor dialecte, apoi pictura si piano, se vedea a fi unu tineru cu o instructiune îngrigita si din o societate buna. Poliția inse, că totude-una curiósă, își cunoscu se vede mai bine omulu. Ea îl urmaresce si afla că acestu tineru, în cursu de vr'o dóue dîle, facuse mai multe presente în obiecte de auru, unei tinere, si că aice în orasiu desfacuse prin vëndiare mai multe bijuterii prețioase. Tinerulu, chiamatu înaintea comisariulu polițienescu, care-lu urmariá, spre a-si da séma cine este si de unde are acestu isvoru de auru, constată pe deplinu, cu tota negatiunea sa, că este din Galati, că se numesce Focea Poliz, si că, de câte-va dîle, pradase în Galati de multi bani si bijuterii pe o dómna, unde se introdusesse sub unu nume falsu de Giovanni Spioni, actoru italianu. Condustu astfel, cum se dîce în limbagiulu polițienescu, la recóre, va avé timpu sè mediteze câtu de reu este de a traí din bunurile altora, si unde póte ajunge unu omu care se abate din calea moralei.

Mormintele luptatorilor pentru tíera. În fia-care anu, se sevêrsiesce în tota întinderea Statelor Unite americane duiós'a ceremonia a decorării mormintelor victimelor resboiului civilu americanu, care fu resboiulu de liberare. Acésta serbare, cunoscuta sub numele de „Decoration Day“, si care 'ncepe prin manifestări de doliu, si se sfîrsiesce prin bucuria si petreceri, anulu acesta s'a facutu c'o stralucire neobicinuita, si mai cu séma la New-York, la Boston si la Gettysburg.

Suvenirea mortilor.

Colonel Stefanu Stoica, de origine din Banatu, a încetatu din viétia la Urziceni în Români'a, în etate de 60 ani, la 12/24 iulie. Repausatulu a lasatu o multime de manuscrite, între cari — precum ni spun „Resboiulu“ — se afla si istoria Timisianeii.

F e l i u r i t e.

Femei geniale. Sub acestu titlu unu dîuaru germănu începe unu sîru de articoli. Din alu doile scótemu urmatóarele notitîe : Cea mai renumita femeia în imperiulu austriacu a fost împeratés'a Maria Teresa. De atunce femeile aice s'au destinsu mai alesu pe terenulu artilor, cá acritîe, d. e. Rettig, Goszmann, Neumann, Geistinger, Gallmayer, Hebbel, Wilt etc. Rettig a fost amic'a cea mai intima a poetului Halm, si cu dînsulu s'a urcatu la înaltimea orizontului barbatescu. Dar principess'a Paulina Metternich nu este ea un'a din femeile cele mai cu spiritulu ale timpului modernu ?

În Germani'a femeile geniale începu cu Chriemhildele si cu Thusneldele, modeluri ale casniciei, — acolo se aréta cu fãla idealulu portretu alu Luisei de Prussia, careia s'a închinatu chiar si soldatulu-rege. Acolo se ivira de odata cu literatur'a classica niste femei cá Neuber care creã teatrulu germanu, Eva König companiôn'a lui Lessing, Lengenfeld care adorã pe Schiller, Stein care se închinã lui Góthe, Bettina Arnim, poet'a Anetta de Droste-Hülshoff, Birch-Pfeiffer, care dominã 40 de ani repertoriulu teatralu alu unei natîuni mari, Schröder-Devrient, Ziegler, Wolter, Clara Schumann si altele. Între tóte înse cea mai geniala este soçia diplomatului Barnhagen.

În timpul mai nou femeile figuréza cá conducátorele unei mişcari sociale.

Cele mai renumite femei se ivira în Franci'a si Engliter'a. În Franci'a pe lângã Roland, Charlotte Corday, gasimu pe Staël si pe George Sand si Rachel. Engliter'a e adeverat'a tíera menita pentru desvoltarea talentului femeilor. Acolo a propusu Mill sè se deie si femeilor drepturi politice. Ensusi Schopenhauer, care contesta femeilor ori ce capacitate, a fost fiulu unei femei cu spiritulu, alu romançierei Ioana Schopenhauer.

Înse revist'a nóstra ar fi pré obositóre, de cumva amu voi sè amintimu tóte femeile, încependu dela Sapho pâna la Ristori, dela Christina de Svedia pâna la Dora d'Istria.

Decoratiuni feminine. Se scie, cá regin'a Engliteriei a creatu de una-di unu nou ordinu exclusivu femininu : „Ordinulu imperiale alu corónei Indiilor.“ Elu a fost deja conferitu la 18 dómne : soçiele séu veduvele vice-regilor Indiei, fetele fostilor vice-regi, soçiele secretarilor de statu pentru India, soçiele si veduvele guvernatorilor possessiunilor britanice în India.

Mai exista în Europa dóue-spre-diece decoratiuni feminine.

Cea mai vechia este a „Crucei stelate“, creatã în septemvre 1668 de împeratés'a Eleonora, veduva lui Ferdinand alu II-lea.

În 1714, Petru-celu-Mare a înfiintiatu ordinulu „Sânt'a Caterina“, în onórea împeratesei.

Regele Bavariei are patru decoratiuni la dispositiunea dómnelor : „Sânt'a Elisabeta“, creatã de Electórea Elisabeta, în 1766 ; „Sânt'a Teresa“, dato-rita Teresei de Bavaria, 1827 ; „Sânt'a Ana“ împar-tita în dóue clase : Sânt'a Ana, din monastirea dóm-

nelor din Munich si Sânt'a Ana din monastirea dómnelor din Würzburg.

Württembergulu are decoratiunea „Sânt'a Olga“, creatã dupa resboiulu franco-germanu de regele Carol, în onórea reginei Olga, fic'a cea mai mare a tiarului.

Spania are decoratiunea „Maria Luisa“, creatã de soçia lui Carol IV în 1792, si Portugalia ordinulu „Sânt'a Isabela“, creatu de Don Juan, principele reginte alu Portugaliei.

În Germania este ordinulu „Luisa de Prussia“, creatu de împeratulu actualu, pentru amintirea soçiei sale regin'a Luisa, mórtã în 1840, în etate de 34 ani.

Mecklenburgulu are decoratiunea „Coróna Wendos“, creatã în 1864, si Saxonia ordinulu „Sidonia“, creatu de regele actualu în martiu 1871.

Împeratulu Maximilian instituisse la Mexico decoratiunea „Sântului Carol“, care fu data cu prodigialitate dómnelor mexicane de nenorocit'a împeratésã Charlotta.

Cãtu despre Franci'a, ea n'a creatu nici o decoratiune exclusiva pentru femei ; déca o femeia se distinge pe câmpulu de batalia, ori prin cautarea bolnavilor în timpu de epidemia, ori în literatura, musica, pictura, etc., guvernulu francesu o decoréza cu legiunea de onóre. („Rom.“)

Orasiulu Londra cuprinde actualminte o suprafacia de 700 mile patrãte. Sînt într'ensulu peste 4 milióne locuitori si 'n acestu numeru 100,000 strãini din tóte ânghiurile paméntului. Statistic'a din care luãmu aceste amenunte pretinde, cá 'n Londra se afla mai multi catolici de câtu în Roma, mai multi evrei de câtu în Palestina, mai multi Irlandesi de câtu în Dublin, mai multi Scoçiani de câtu în Edinburg, mai multi Galieni de câtu în Cardiff (tíer'a Galienilor.)

La Londra se socotesce o nascere la fia-care 5 minute si o mórté la fia-care 8 minute. Stradele sale cari constituie o lungime de 7000 mile englese sînt una peste alt'a teatrulu a 7 accidente pe dí.

Poporatiunea sporesce în tóte díele cu 123 suflete, séu cu 45,000 pe anu. Registrele poliçiei constata cá 'n fia-care anu sînt 117,000 facetori de rele ; 38,000 individi se arestéza pentru betia.

Mai nou.

✓ **Associatiunea transilvana** a încheiatu în 5 augustu adunarea sa generalã. Cu acésta ocaziune fondulu s'a sporitu cu 428 fl. 25 cr. în bani gata si cu 200 fl. în obligatiuni de statu. Budgetulu Associatiunii pentru anulu viitoru s'a statoritu cu sum'a de 4504 fl. 70 cr. Dupa încheierea adunãrii se tínu unu balu. Viitórea adunare generalã se va tíné în Sighisóra.

 Rugãmu pe acei abonanti ai nostri a caror abonamente au espiratu la finea semestrului primu, cu nr. 48, sè binevoiesca a le rennoi câtu mai curêndu, séu a ne retramite nrile déca nu vreu sè aiba si mai departe fói'a nóstra.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1878. Calea tierei nr. 39.